

■ **Popis**

Snížení spotřeby energie a odstranění plýtvání s energií patří k hlavním cílům Evropské unie. Změna klimatu a energetika je jedním z pěti tematických cílů, které mají být v rámci strategie Evropa 2020 splněny. Konkrétně se v této oblasti jedná o snížení emisí skleníkových plynů o 20 % oproti roku 1990, zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů na 20 % a zvýšení energetické účinnosti o 20 %.

Podpora zlepšování energetické účinnosti je považována za přínosnou pro růst konkurenceschopnosti, zlepšení bezpečnosti dodávek a přispívá ke splnění závazků v oblasti změn klimatu uzavřených podle Kjótského protokolu. Významný potenciál pro snížení spotřeby existuje v mnoha odvětvích, například ve stavebnictví, zpracovatelském průmyslu, přeměně energie a dopravě. Pro dosažení cíle v rámci strategie Evropa 2020, který se týká zvýšení energetické účinnosti, pracuje EU na mobilizaci veřejného mínění, rozhodujících činitelů a tržních subjektů a na vytvoření minimálních norem pro energetickou účinnost a pravidel o označování výrobků, služeb a infrastruktury.

■ **Směrnice o energetické účinnosti**

Směrnice o energetické účinnosti (dále jen Směrnice) vstoupila v platnost 4. prosince 2012 a měla být implementována členskými státy do 5. června 2014. Směrnice zavádí společný rámec opatření nejenom kvůli jejímu hlavnímu cíli zvýšení energetické účinnosti o 20% do roku 2020, ale především proto, aby byly v členských státech vytvořeny podmínky pro další zvyšování energetické účinnosti i po tomto datu. Zároveň Směrnice určuje pravidla zaměřená na odstranění překážek na trhu s energií a překonání některých nedokonalostí trhu, které brání účinnosti při dodávkách a využívání energie, a stanovuje zavedení orientačních vnitrostátních cílů energetické účinnosti do roku 2020.

S energetickou účinností jako jedním z hlavních pilířů evropské energetiky počítá i Cestovní mapa pro přechod k nízkouhlíkové ekonomice do roku 2050, kterou Komise představila v prosinci 2011. Tato cestovní mapa zahrnuje několik možných scénářů evropské dekarbonizace. Jeden by obsahoval také vyšší závazky v oblasti energetických úspor, zejména v budovách.

Podle Směrnice mají členské státy využívat energii efektivněji, a to na všech úrovních energetického řetězce – od přeměny energie přes distribuci až po finální spotřebu. Také by měly přijmout dlouhodobou strategii za účelem uvolnění investic do renovace vnitrostátního fondu obytných a komerčních budov, a to jak veřejných, tak soukromých. Budovy ústředních vládních institucí by měly sloužit jako příklad a splňovat alespoň minimální požadavky na energetickou náročnost, tj. požadavek každoroční renovace 3% podlahové plochy vytápěných nebo chlazených budov. Dále mají ústřední vládní instituce nakupovat pouze výrobky, služby a budovy s vysokou energetickou účinností, je-li to v souladu s nákladovou efektivností, ekonomickou proveditelností, s udržitelností, technickou způsobilostí a dostatečnou hospodářskou soutěží.

V každém členském státě by měl být vytvořen systém povinného zvyšování energetické účinnosti pro distributory a maloobchodní prodejce energie, který zajistí dosažení kumulativního cíle v oblasti úspor energie u konečných zákazníků. Ve směrnici je také upravena problematika energetických auditů – absolvování, následná realizace doporučení a případná státní podpora pro malé a střední podniky absolvující tyto audity. I pokud se nejedná o malé a střední podniky, měla by být zavedena povinnost absolvovat energetický audit, případně zavést systémy hospodaření s energií.

Pokud je to technicky možné, finančně únosné a úměrné potenciálním úsporám energie, mají být koneční zákazníci pro elektřinu, zemní plyn, dálkové vytápění, dálkové chlazení a užitkovou teplou vodu vybaveni individuálními měřiči za konkurenceschopné ceny, které přesně zobrazují skutečnou spotřebu energie konečného zákazníka a poskytují informace o skutečné době použití. V případě, že koncoví zákazníci nemají takovéto inteligentní měřiče, členské státy mají zajistit přesnost informací o vyúčtování založenou na skutečné spotřebě.

Koneční zákazníci mají dostávat veškerá vyúčtování a informace o vyúčtování za spotřebu energie bezplatně a mají mít přístup k údajům o své spotřebě, a to vhodným způsobem a bezplatně. Členské státy by měly také přijmout vhodná opatření na podporu a usnadnění účinného využívání energie malými odběrateli, včetně domácností.

■ **Rámec pro klima a energetiku 2030**

Rámec pro klima a energetiku 2030 byl Evropskou komisí představen v lednu 2014 a přímo navazuje na cíle stanovené pro rok 2020. Hlavní prioritou je konkurenceschopnější, bezpečnější, udržitelný ekonomický a energetický systém EU, který zajistí cenově dostupnou energii pro všechny spotřebitele, zvýší bezpečnost u zdrojů energie, sníží závislost na impotech energie a vytvoří nové příležitosti pro růst a nová pracovní místa.

K hlavním bodům Rámce pro klima a energetiku, které mají být do roku 2030 splněny, patří:

- a) snížení emisí skleníkových plynů o 40 %
- b) zvýšení podílu obnovitelné energie alespoň na 27 %
- c) zvýšení energetické účinnosti o 30 %
- d) reforma systému obchodování s emisními povolenkami v EU
- e) konkurenceschopná, cenově dostupná a bezpečná energie
- f) nový systém správy

Komise původně navrhla, aby byl závazný pouze cíl v oblasti snižování emisí skleníkových plynů o 40% s tím, že cíl v oblasti obnovitelné energie by byl závazný na úrovni EU. Poslanci Evropského parlamentu naopak požadují 3 závazné cíle: snížení emisí skleníkových plynů o 40%, zvýšení podílu obnovitelné energie na 30% a zvýšení energetické účinnosti o 30%, přičemž všechny tři tyto cíle by měly být závazné. O finální podobě rámce a závazných cílech by měla nicméně rozhodnout Evropská rada na svém zasedání 23. a 24. října 2014.

■ **Sdělení Evropské komise o energetické účinnosti 2014**

Komise vydala 23. července 2014 sdělení, ve kterém navrhuje střednědobé a dlouhodobé cíle pro politiku energetické účinnosti EU na základě hodnocení pokroku při plnění cíle v oblasti energetické účinnosti do roku 2020 a nově navrženého cíle pro rok 2030. Ve Sdělení se predikuje, že díky stávajícím opatřením bude v roce 2020 ušetřeno 18 – 19 % energie. Pokud však budou všechny členské státy pracovat na řádné implementaci již schválené legislativy, 20% cíle by mohlo být dosaženo i bez dodatečných opatření. Sdělení dále informuje, že plnou transpozici směrnice o energetické účinnosti do vnitrostátních legislativních předpisů provedlo pouze 5 členských států (Dánsko, Itálie, Kypr, Malta, Švédsko), přestože termín byl stanoven na 5. června 2014.

Snaha EU zvýšit energetickou účinnost má podle sdělení pozitivní dopady nejenom pro podniky a spotřebitele, ale i na životy Evropanů všeobecně. Po zavedení požadavků na energetickou účinnost do stavebních předpisů spotřebovávají nově vystavěné budovy o polovinu méně energie, než tomu bylo v 80. letech. Energetická náročnost v průmyslu poklesla mezi lety 2001 a 2011 o 19 %. Díky úspornějším elektrospotřebičům by mohli spotřebitelé ušetřit na platbách za energii až 100 miliard eur ročně, což představuje 465 eur na domácnost. Podíl ledniček splňujících požadavky na nejvyšší třídu energetické účinnosti (třída A a vyšší) vzrostl od roku 1995 do roku 2010 z necelých 5 % na více než 90 %.

Z pohledu dlouhodobých přínosů by měl nový 30% cíl týkající se energetické účinnosti zlevnit energii a zajistit bezpečnost dodávek. S každým 1 % ušetřené energie by měl klesnout import plynu o 2,6 % a závislost EU na externích dodavatelích. Zároveň mají nová opatření pro zvýšení energetické účinnosti vytvořit nové příležitosti pro evropské podniky, ať už se jedná o stavební firmy či výrobce energetických zařízení. Díky tomu by mělo dojít k vytvoření nových pracovních míst.

K dalšímu zhodnocení postupu v oblasti energetické účinnosti by mělo dojít v roce 2017.

■ **Energetická účinnost a Česká republika**

Ke zvyšování energetické efektivity využívá dlouhodobě vláda ČR aktivně kromě nástrojů legislativních a ekonomických i osvětu. V rámci ekonomických nástrojů jsou využívány jak národní prostředky, tak i prostředky ze strukturálních fondů. Česká republika v souladu se Strategií Evropa 2020 prosazuje využití významného objemu prostředků z víceletého finančního rámce na energetickou efektivitu a podporu podnikání, která má pomoci zajistit větší konkurenceschopnost Evropy.

Dle Národního akčního plánu energetické účinnosti z roku 2014 byl na základě Směrnice o energetické účinnosti stanoven vnitrostátní orientační cíl ve výši 47,84 PJ (13,29 TWh) nových úspor v konečné spotřebě energie do roku 2020. Závazný cíl v oblasti dosažení úspory na konečné spotřebě energie do roku 2020 odpovídá dosahovaným novým úsporám ve výši 1,5 % objemu ročního prodeje energie konečným zákazníkům. Česká republika si zvolila rovnoměrný náběh úspor do roku 2020, tzn. při rovnoměrném rozložení úspor mezi

lety 2014 a 2020 a cíli 47,94 PJ nových úspor bude dosaženo celkových úspor 191,80 PJ a každý rok 6,85 PJ nových úspor.

Směrnice umožňuje snížení závazku úspor. V případě České republiky byly odečteny úspory energie dosažené díky programu Zelená úsporám a III. výzvy Programu EKOENERGIE Operačního programu podnikání a inovace v objemu 6,85 PJ. Výsledkem využití těchto výjimek je celkové snížení cíle o 15,98 PJ, které splňuje požadavek směrnice, že využití těchto úlev nesmí vést ke snížení cíle o více než 25 %.

Pro dosahování stanovených cílů jsou využívány systémy a nástroje financování, odborná příprava a vzdělávání včetně programů v oblasti energetického poradenství, které vedou k uplatňování energeticky účinných technologií nebo metod a jejichž výsledkem je snížení spotřeby u konečného uživatele. Konkrétně se jedná o nástroje finančního inženýrství a investiční i neinvestiční dotace. V tuto chvíli neplánuje Česká republika nad rámec požadavků legislativy EU zavádět daně (energetické, CO₂), regulace, přísnější normy a standardy či labelling.

Mezi alternativní politická opatření týkající se domácností patří Nová Zelená úsporám, Integrovaný regionální operační program, Program JESSICA, Program Panel a Společný program pro výměnu kotlů. V oblasti služeb se jedná o Operační program podnikání a inovace (podnikatelské subjekty), Operační program podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (podnikatelské subjekty), Program EFEKT investiční část (sektor veřejných služeb, osvětlení) a Operační program životní prostředí (sektor veřejných služeb). Na poli průmyslu jde o Operační program podnikání a inovace a Operační program podnikání a inovace pro konkurenceschopnost.

Oblast energetické náročnosti budov je řešena zákonem č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií. Konkrétní ustanovení obsahují nejenom samotné požadavky na energetickou náročnost, ale také požadavky na průkaz energetické náročnosti budov a jeho náležitosti. Další podrobnosti jsou uvedeny v prováděcím právním předpisu, ve vyhlášce o energetické náročnosti budov č. 78/2013 Sb.

Ukazatele energetické náročnosti budovy jsou:

- a) celková primární energie za rok;
- b) neobnovitelná primární energie za rok;
- c) celková dodaná energie za rok;
- d) dílčí dodané energie pro technické systémy vytápění, chlazení, větrání, úpravu vlhkosti vzduchu, přípravu teplé vody a osvětlení za rok;
- e) průměrný součinitel prostupu tepla;
- f) součinitele prostupu tepla jednotlivých konstrukcí na systémové hranici;
- g) účinnost technických systémů

Nové budovy musí splnit současně tři ukazatele: b), c) a e). Pro budovy rekonstruované, resp. při větší změně dokončené budovy a při jiné než větší změně dokončené budovy, je možný výběr kombinace ukazatelů, které je nutné splnit.

Výstupy k diskusi

- Co brání plnému transponování směrnice o energetické účinnosti do českého právního řádu?
- Přispěly cíle v oblasti energetické účinnosti ke zvýšení energetické bezpečnosti a konkurenceschopnosti ČR a EU?
- Kde je možné v ČR hledat další energetické úspory?
- Jaké by měly být cíle pro rok 2030 – měla by ČR podpořit návrh na zvýšení energetické účinnosti o 30% do roku 2030?